Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 2ας Ιουλίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Γεωργία — Κοινή γεωργική πολιτική — Καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης — Κανονισμός (ΕΚ) 73/2009 — Άρθρο 34, παράγραφος 2, στοιχείο α΄ — Έννοια της "εκτάσεως που είναι επιλέξιμη για ενίσχυση" — Έννοια της "γεωργικής εκτάσεως" — Έκταση πρασίνου αποτελούμενη από το επίχωμα που χρησιμοποιήθηκε για την τελική επικάλυψη ενός χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων ευρισκόμενου στο στάδιο της μετέπειτα μέριμνας — Χρήση για γεωργικές δραστηριότητες — Επιτρέπεται»

Στην υπόθεση C-422/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Schleswig-Holsteinisches Oberverwaltungsgericht (Γερμανία), με απόφαση της 15ης Ιουλίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Ιουλίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Landesamt für Landwirtschaft, Umwelt und ländliche Räume des Landes Schleswig-Holstein

κατά

Uta Wree,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, S. Rodin, A. Borg Barthet (εισηγητή), E. Levits, και F. Biltgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— το Landesamt für Landwirtschaft, Umwelt und ländliche Räume des Landes Schleswig-Holstein, εκπροσωπούμενο από τους W. Ewer και A. Behnsen, Rechtsanwälte,

— η U. Wree, εκπροσωπούμενη από την A. Kröner, Rechtsanwältin,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους C. Thorning και R. Holdgaard,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους H. Kranenborg και G. von Rintelen,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Ιουλίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 34, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού (ΕΚ) 73/2009 του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) 1290/2005, (ΕΚ) 247/2006, και (ΕΚ) 378/2007 και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 (ΕΕ L 30, σ. 16, και διορθωτικό ΕΕ 2010, L 43, σ. 7).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Landesamt für Landwirtschaft, Umwelt und ländliche Räume des Landes Schleswig-Holstein (υπηρεσίας του ομόσπονδου κράτους του Schleswig-Holstein για τη γεωργία, το περιβάλλον και την ύπαιθρο, στο εξής: Landesamt) και της U. Wree με αντικείμενο τον συνυπολογισμό, ως επιλέξιμων εκτάσεων για τη χορήγηση σχετικής ενισχύσεως, εκτάσεων πρασίνου συνιστάμενων στο επίχωμα για την τελική επικάλυψη δύο χώρων υγειονομικής ταφής απορριμμάτων που βρίσκονται, ο μεν πρώτος, στο στάδιο παύσης λειτουργίας, ο δε δεύτερος, στο στάδιο μετέπειτα μέριμνας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 73/2009

3 Ο κανονισμός 73/2009 κατήργησε και αντικατέστησε τον κανονισμό (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 2019/93, (ΕΚ) 1452/2001, (ΕΚ) 1453/2001, (ΕΚ) 1454/2001, (ΕΚ) 1868/94, (ΕΚ) 1251/1999, (ΕΚ) 1254/1999, (ΕΚ) 1673/2000, (ΕΟΚ) 2358/71 και (ΕΚ) 2529/2001 (ΕΕ L 270, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 94, σ. 70), από 1ης Ιανουαρίου 2009.

4 Η αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού 73/2009 αναφέρει τα εξής:

«Στον κανονισμό [...] 1782/2003, αναγνωρίστηκε η θετική επίδραση των μόνιμων βοσκότοπων στο περιβάλλον. Τα μέτρα του κανονισμού για την ενθάρρυνση της διατήρησης των υφιστάμενων μόνιμων βοσκότοπων ώστε να αποφευχθεί η μαζική τους μετατροπή σε αρόσιμες εκτάσεις θα πρέπει να διατηρηθούν.»

5 Κατά το άρθρο 2 του κανονισμού 73/2009, νοούνταν ως:

«[...]

γ) “γεωργική δραστηριότητα”: η παραγωγή, η εκτροφή ή η καλλιέργεια γεωργικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων της συγκομιδής, της άμελξης, της αναπαραγωγής και εκτροφής ζώων για γεωργική εκμετάλλευση, ή της διατήρησης της γης σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση, όπως ορίζεται στο άρθρο 6·

[...]

η) “γεωργική έκταση”: οποιαδήποτε έκταση αρόσιμης γης, μόνιμων βοσκοτόπων και μόνιμων καλλιεργειών.»

6 Το άρθρο 34 του κανονισμού 73/2009 προέβλεπε τα ακόλουθα:

«1. Η στήριξη δυνάμει του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης χορηγείται στους γεωργούς με την ενεργοποίηση δικαιώματος ενίσχυσης ανά επιλέξιμο εκτάριο. Τα ενεργοποιημένα δικαιώματα ενίσχυσης θεμελιώνουν την καταβολή των ποσών που καθορίζονται σε αυτά.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος τίτλου, ως “επιλέξιμο εκτάριο” νοείται:

α) κάθε γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένων των εκτάσεων που καλύπτονται από δασύλλια περιοδικής υλοτόμησης με βραχυχρόνια αμειψισπορά (κωδικός ΣΟ ex 0602 90 41), η οποία χρησιμοποιείται για γεωργική δραστηριότητα ή, όταν οι εκτάσεις χρησιμοποιούνται και για μη γεωργικές δραστηριότητες, χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργικές δραστηριότητες [...]

[...]».

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1120/2009

7 Το άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) 1120/2009 της Επιτροπής, της 29ης Οκτωβρίου 2009, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης που προβλέπεται στον τίτλο ΙΙΙ του κανονισμού 73/2009 (ΕΕ L 316, σ. 1), όριζε τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς του τίτλου ΙΙΙ του κανονισμού [...] αριθ. 73/2009 και του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

α) “αρόσιμη γη”: η γη που καλλιεργείται για φυτική παραγωγή ή διατηρείται σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού [...] αριθ. 73/2009 [...]

[...]

γ) “μόνιμος βοσκότοπος”: η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή με καλλιέργεια (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην αμειψισπορά για πενταετές ή μεγαλύτερο διάστημα, εξαιρουμένων των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας […]· για τον σκοπό αυτό, ως “αγρωστώδη ή άλλα ποώδη κτηνοτροφικά φυτά” νοούνται όλα τα ποώδη φυτά που παραδοσιακά απαντούν στους φυσικούς βοσκότοπους ή συνήθως περιλαμβάνονται στα μείγματα σπόρων προς σπορά βοσκοτόπων ή λιβαδιών στο κράτος μέλος (είτε χρησιμοποιούνται για τη βοσκή ζώων είτε όχι) [...]

[…]».

8 Κατά το άρθρο 9 του κανονισμού 1120/2009:

«Για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 34 παράγραφος 2 στοιχείο α) του κανονισμού [...] αριθ. 73/2009, όταν γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης χρησιμοποιείται και για μη γεωργικές δραστηριότητες, η έκταση αυτή θεωρείται ότι χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργικές δραστηριότητες, αν η γεωργική δραστηριότητα μπορεί να ασκείται χωρίς να παρεμποδίζεται σημαντικά από την ένταση, το είδος, τη διάρκεια και το χρονοδιάγραμμα της μη γεωργικής δραστηριότητας.

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν κριτήρια για την εφαρμογή του πρώτου εδαφίου στην επικράτειά τους.»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1122/2009

9 Κατά το άρθρο 58, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ) 1122/2009 της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού 73/2009 του Συμβουλίου όσον αφορά την πολλαπλή συμμόρφωση, τη διαφοροποίηση και το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, στο πλαίσιο των καθεστώτων άμεσης στήριξης για τους γεωργούς που προβλέπονται στον εν λόγω κανονισμό, καθώς και λεπτομερών διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά την πολλαπλή συμμόρφωση στο πλαίσιο του καθεστώτος στήριξης που προβλέπεται για τον αμπελοοινικό τομέα (ΕΕ L 316, σ. 65), οσάκις η διαφορά μεταξύ της δηλωθείσας από τον γεωργό εκτάσεως και της εκτάσεως, για την οποία πληρούνται όλοι οι όροι που περιλαμβάνονται στους κανόνες για τη χορήγηση της ενίσχυσης, υπερβαίνει το 50 % της τελευταίας αυτής εκτάσεως, δεν χορηγείται καμία ενίσχυση και ο γεωργός αποκλείεται και πάλι από τη λήψη ενισχύσεων μέχρι ποσού ίσου με εκείνο που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ των δύο εκτάσεων.

Η οδηγία 1999/31/ΕΚ

10 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Απριλίου 1999, περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων (ΕΕ L 182, σ. 1), προβλέπει τα ακόλουθα:

«Προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86)], και ιδίως των άρθρων 3 και 4, στόχος της παρούσας οδηγίας είναι, μέσω αυστηρών λειτουργικών και τεχνικών απαιτήσεων για τα απόβλητα και τους χώρους υγειονομικής ταφής, ο καθορισμός μέτρων, διαδικασιών και κατευθύνσεων για την κατά το δυνατόν πρόληψη ή μείωση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ειδικότερα δε της ρύπανσης των επιφανειακών και των υπογείων υδάτων, του εδάφους και της ατμόσφαιρας και των επιπτώσεων σε όλο το περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένου του φαινομένου του θερμοκηπίου, καθώς και οποιουδήποτε κινδύνου προκύπτει για την υγεία του ανθρώπου από την υγειονομική ταφή των αποβλήτων καθ' όλο τον κύκλο ζωής του χώρου υγειονομικής ταφής.»

11 Κατά το άρθρο 13 της οδηγίας 1999/31:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα, σύμφωνα με την άδεια, εφόσον χρειαστεί ώστε:

[...]

γ) μετά την οριστική παύση λειτουργίας του χώρου ταφής, ο φορέας εκμετάλλευσής του είναι υπεύθυνος για τη συντήρηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχό του κατά τη φάση της μετέπειτα μέριμνας καθόσον χρόνο μπορεί να ζητήσει η αρμόδια αρχή, λαμβάνοντας υπόψη το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο χώρος μπορεί να ενέχει κινδύνους.

Ο φορέας εκμετάλλευσης γνωστοποιεί στην αρμόδια αρχή τις τυχόν σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον που διαπιστώνονται κατά τον έλεγχο και συμμορφώνεται με την απόφασή της για το είδος και το χρονοδιάγραμμα των ληπτέων επανορθωτικών μέτρων·

δ) εφόσον η αρμόδια αρχή θεωρεί ότι ο χώρος ταφής ενδέχεται να ενέχει κινδύνους για το περιβάλλον (με την επιφύλαξη τυχόν κοινοτικής ή εθνικής νομοθεσίας σε ό,τι αφορά την ευθύνη του κατόχου των αποβλήτων), ο φορέας εκμετάλλευσής του είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση και την ανάλυση των αερίων και των στραγγισμάτων του καθώς και των υπογείων υδάτων στα πέριξ του χώρου σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ.»

Το γερμανικό δίκαιο

12 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 10, του νόμου περί ενισχύσεων της οικονομίας της ανακυκλώσεως και προς διασφάλιση της διαθέσεως των αποβλήτων κατά τρόπο μη επικίνδυνο για το περιβάλλον [Gesetz zur Förderung der Kreislaufwirtschaft und Sicherung der umweltverträglichen Beseitigung von Abfällen (Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz)], οι χώροι υγειονομικής ταφής συνιστούν κατασκευές ή εγκαταστάσεις διαθέσεως των αποβλήτων. Διατηρούν, εν πάση περιπτώσει, τον χαρακτήρα αυτόν, καθόσον εξακολουθούν να υπάγονται στο καθεστώς της μετέπειτα μέριμνας που έπεται της παύσεως της λειτουργίας τους ή στους κανόνες ασφαλείας.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

13 Η U. Wree είναι κτηνίατρος και εκμεταλλεύεται εκτροφείο προβατοειδών. Σε αυτό εκτρέφει κυρίως πρόβατα και παράγει αρνιά για σφαγή.

14 Τα κοπάδια της βόσκουν σε διάφορες χορτολιβαδικές εκτάσεις που βρίσκονται στις περιφέρειες Nordfriesland (Γερμανία) και Schleswig-Flensburg (Γερμανία).

15 Οι βοσκότοποι αυτοί αποτελούνται, μεταξύ άλλων, από τις πράσινες εκτάσεις οι οποίες προέκυψαν από τις επιχωματώσεις που έγιναν για την τελική επικάλυψη του χώρου υγειονομικής ταφής Ahrenshöft στην περιφέρεια Nordfriesland και του χώρου υγειονομικής ταφής Schleswig-Haferteich στην περιφέρεια Schleswig-Flensburg (στο εξής, από κοινού: χώροι υγειονομικής ταφής). Στους δύο ανοικτούς αυτούς χώρους υγειονομικής ταφής η περίοδος αποθέσεως απορριμμάτων έχει λήξει. Ο χώρος υγειονομικής ταφής Ahrenshöft βρίσκεται ακόμα στο στάδιο της παύσεως λειτουργίας και πρόκειται να περιέλθει σύντομα στο στάδιο της μετέπειτα μέριμνας, ενώ ο χώρος υγειονομικής ταφής Schleswig-Haferteich βρίσκεται ήδη στο ως άνω τελευταίο στάδιο.

16 Η U. Wree και οι φορείς εκμετάλλευσης των οικείων χώρων υγειονομικής ταφής συνήψαν συμβάσεις δυνάμει των οποίων επετράπη, άνευ αντιτίμου, η βοσκή των κοπαδιών της U. Wree στις εκτάσεις πρασίνου που βρίσκονται επί των εν λόγω χώρων υγειονομικής ταφής.

17 Η σύμβαση που συνήφθη μεταξύ της U. Wree και του φορέα εκμετάλλευσης του χώρου υγειονομικής ταφής Ahrenshöft έφερε τον τίτλο «Σύμβαση αγρομίσθωσης διαφόρων εκτάσεων». Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, αυτής, «σκοπός της εκμίσθωσης είναι η αποφυγή της ανάπτυξης θάμνων στις εκτάσεις[, ο δε] μισθωτής οφείλει, σε συμφωνία και σε συνεργασία με τον εκμισθωτή, να αποτρέπει την αλλοίωση της χλόης.»

18 Το άρθρο 19, παράγραφος 1, της συμβάσεως αυτής ορίζει τα εξής:

«Ο εκμισθωτής ή ο εντολοδόχος του διατηρούν ανά πάσα στιγμή το δικαίωμα να εισέρχονται προς έλεγχο στις εκμισθωθείσες εκτάσεις.»

19 Συμβάσεις συνήφθησαν, επίσης, από το έτος 2007, μεταξύ της U. Wree και του φορέα εκμετάλλευσης του χώρου υγειονομικής ταφής Schleswig-Hafterteich.

20 Στις 11 Μαΐου 2010, η U. Wree ζήτησε τη χορήγηση ενίσχυσης στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης για το έτος 2010 και, για τον σκοπό αυτό, δήλωσε 25,5098 εκτάρια ως συνολική επιφάνεια των επιλέξιμων εκτάσεων, συνυπολογίζοντας σε αυτά τις χορτολιβαδικές εκτάσεις επί των χώρων υγειονομικής ταφής Ahrenshöft και Schleswig-Haferteich.

21 Με απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2010, το Landesamt απέρριψε την ως άνω αίτηση με την αιτιολογία ότι οι επίμαχες εκτάσεις, ανερχόμενες σε 19,7855 εκτάρια, δεν ήταν καταχωρισμένες στο κτηματολόγιο και ότι η επιλέξιμη για χορήγηση ενίσχυσης έκταση που δηλώθηκε από την U. Wree έπρεπε στην πραγματικότητα να έχει υπολογισθεί σε 5,7243 εκτάρια. Ως εκ τούτου, το Landesamt απεφάνθη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 58, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1122/2009, ότι δεν έπρεπε να χορηγηθεί καμία ενίσχυση στην U. Wree στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης.

22 Η U. Wree άσκησε ενδικοφανή προσφυγή κατά της αποφάσεως που εξέδωσε το Landesamt. Υποστήριξε ότι χρησιμοποιεί τις εκτάσεις επί των προμνησθέντων χώρων υγειονομικής ταφής ως βοσκοτόπους για την εκτροφή προβατοειδών και ότι προβαίνει σε εξομάλυνση του εδάφους και σε χορτοκοπή σε ορισμένα τμήματα αυτών των εκτάσεων. Προς στήριξη της προσφυγής της προέβαλε, επίσης, ότι για τη βοσκή προβατοειδών μπορούσε να χρησιμοποιηθεί χωρίς περιορισμούς η συνολική επιφάνεια των ίδιων χώρων υγειονομικής ταφής.

23 Με απόφαση της 31ης Μαρτίου 2011, το Landesamt απέρριψε την ανωτέρω προσφυγή ως αβάσιμη. Προς στήριξη της αποφάσεώς του, εξέθεσε ότι οι εκτάσεις, τις οποίες αφορούσε η αίτηση της U. Wree, δεν συνιστούσαν χρησιμοποιούμενες γεωργικές εκτάσεις κατά την έννοια του κανονισμού 73/2009, αλλά χώρους υγειονομικής ταφής ευρισκόμενους σε στάδιο παύσης λειτουργίας κατά την έννοια της κανονιστικής ρύθμισης περί χώρων υγειονομικής ταφής (Deponieverordnung).

24 Στις 15 Απριλίου 2011, η U. Wree άσκησε προσφυγή κατά της ως άνω αποφάσεως ενώπιον του Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht (διοικητικού πρωτοδικείου του Schleswig-Holstein) προβάλλοντας, μεταξύ άλλων, ότι δεν ήταν δυνατόν να γίνει δεκτό ότι οι επίμαχες εκτάσεις «χρησιμοποιούνταν», πρωτίστως, ως χώροι υγειονομικής ταφής ευρισκόμενοι στο στάδιο της παύσεως λειτουργίας, δεδομένου ότι στην περίπτωση αυτή πρόκειται για κατάσταση και όχι για χρήση. Αντιθέτως, το Landesamt υποστήριξε ότι οι εν λόγω εκτάσεις χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο ως χώροι υγειονομικής ταφής ευρισκόμενοι στο στάδιο της μετέπειτα μέριμνας που έπεται του σταδίου της παύσεως λειτουργίας και ότι, για λόγους ευστάθειας των χώρων υγειονομικής ταφής, οι εκτάσεις μπορούν, υπό έλεγχο, να χρησιμοποιηθούν ως βοσκότοποι για τα προβατοειδή. Κατά το Landesamt, οι φορείς εκμετάλλευσης των χώρων υγειονομικής ταφής έθεσαν, άνευ αντιτίμου, τις επίμαχες εκτάσεις στη διάθεση της U. Wree κυρίως για την πρόληψη ανεπιθύμητων βιολογικών διεργασιών που επηρεάζουν την ευστάθεια των χώρων υγειονομικής ταφής.

25 Με απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 2012, το Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht έκανε δεκτή την προσφυγή της U. Wree. Έκρινε ότι η τελευταία εδικαιούτο ενιαία ενίσχυση για το έτος 2010 και ότι οι προμνησθείσες εκτάσεις έπρεπε να ληφθούν υπόψη για τον υπολογισμό της ενίσχυσης που ζήτησε η ενδιαφερόμενη.

26 Στο Landesamt επετράπη να ασκήσει έφεση κατά της ως άνω αποφάσεως με διάταξη του Schleswig-Holsteinisches Oberverwaltungsgericht (δευτεροβάθμιου διοικητικού δικαστηρίου του Schleswig-Holstein) της 3ης Σεπτεμβρίου 2012.

27 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, το Landesamt υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι οι επιφάνειες των χώρων υγειονομικής ταφής Ahrenshöft και Schleswig-Haferteich δεν είναι δυνατόν να εκληφθούν ως γεωργικές εκτάσεις, υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο η', του κανονισμού 73/2009.

28 Εκτιμώντας ότι η λύση της διαφοράς της κύριας δίκης εξαρτάται από την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Schleswig-Holsteinisches Oberverwaltungsgericht αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συνιστά γεωργική έκταση κατά την έννοια του άρθρου 34, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του [κανονισμού 73/2009] μια έκταση που χρησιμοποιείται μεν και για γεωργικούς σκοπούς (βοσκή για εκτροφή προβατοειδών), ταυτόχρονα όμως αποτελεί το επίχωμα που χρησιμοποιήθηκε για την τελική επικάλυψη ενός παλαιού χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων ευρισκόμενου στο στάδιο της μετέπειτα μέριμνας;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

29 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί κατά πόσον το άρθρο 34, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 73/2009 έχει την έννοια ότι συνιστά γεωργική έκταση, κατά την εν λόγω διάταξη, μια έκταση η οποία, καίτοι χρησιμοποιείται ως βοσκότοπος για εκτροφή προβατοειδών, αποτελείται από τις επιχωματώσεις που έγιναν για την τελική επικάλυψη ενός χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων ευρισκόμενου στο στάδιο της μετέπειτα μέριμνας.

30 Κατά την προμνησθείσα διάταξη, επιλέξιμη για τη χορήγηση ενίσχυσης είναι, μεταξύ άλλων, κάθε γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης η οποία χρησιμοποιείται για γεωργική δραστηριότητα ή, όταν οι εκτάσεις χρησιμοποιούνται και για μη γεωργικές δραστηριότητες, που χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργικές δραστηριότητες.

31 Η έννοια της «γεωργικής εκτάσεως» ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο η′, του κανονισμού 73/2009 ως η «συνολική έκταση της αρόσιμης γης, των μόνιμων βοσκοτόπων και των μόνιμων καλλιεργειών».

32 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι οι επίμαχες εκτάσεις χρησιμοποιούνται ως βοσκότοποι.

33 Εντούτοις, προκειμένου να μπορούν να χαρακτηριστούν ως «μόνιμοι βοσκότοποι» και, επομένως, ως «γεωργικές εκτάσεις», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο η′, του κανονισμού 73/2009, οι εκτάσεις αυτές πρέπει να ανταποκρίνονται στον ορισμό που περιέχεται στο άρθρο 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1120/2009 και κατά τον οποίο συνιστά «μόνιμο βοσκότοπο» «η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή με καλλιέργεια (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην αμειψισπορά για πενταετές ή μεγαλύτερο διάστημα, εξαιρουμένων των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας». Η διάταξη αυτή διευκρινίζει ότι «για τον σκοπό αυτό, ως "αγρωστώδη ή άλλα ποώδη κτηνοτροφικά φυτά" νοούνται όλα τα ποώδη φυτά που παραδοσιακά απαντούν στους φυσικούς βοσκότοπους ή συνήθως περιλαμβάνονται στα μείγματα σπόρων προς σπορά βοσκοτόπων ή λιβαδιών στο κράτος μέλος (είτε χρησιμοποιούνται για τη βοσκή ζώων είτε όχι)».

34 Όσον αφορά, καταρχάς, το ζήτημα κατά πόσον μπορούν να χαρακτηριστούν ως «γη», κατά την έννοια της προμνησθείσας διατάξεως, οι επιφάνειες που αποτελούνται από τις επιχωματώσεις που έγιναν για την τελική επικάλυψη ενός χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων ευρισκόμενου στο στάδιο της μετέπειτα μέριμνας, πρέπει να σημειωθεί ότι η U. Wree υποστήριξε στις γραπτές της παρατηρήσεις ότι οι επίμαχοι στην κύρια δίκη χώροι υγειονομικής ταφής απορριμμάτων καλύπτονται από διάφορα στρώματα, εκ των οποίων το ανώτερο περιέχει στοιχεία που απαντούν στο φυσικό έδαφος, δηλαδή άμμο και άργιλο.

35 Στο πλαίσιο αυτό, και υπό την επιφύλαξη της επαληθεύσεως στην οποία πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο σε σχέση με το εάν η έκταση πρασίνου επί των χώρων αυτών υγειονομικής ταφής λειτουργεί ακριβώς όσο το δυνατόν πλησιέστερα προς μια φυσική επιφάνεια που καλύπτεται από αγρωστώδη ή άλλα ποώδη κτηνοτροφικά φυτά, η εν λόγω έκταση πρέπει να εκληφθεί ως «γη», κατά την έννοια του κανονισμού 73/2009.

36 Περαιτέρω, όσον αφορά τον χαρακτηρισμό των επίμαχων εκτάσεων ως «μονίμων βοσκοτόπων», υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009, τούτος εξαρτάται από την πραγματική χρήση των επίμαχων γαιών, δεδομένου ότι μια έκταση που χρησιμοποιείται ως «μόνιμος βοσκότοπος», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, πρέπει να χαρακτηρίζεται ως «γεωργική» (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, σκέψη 37).

37 Ως εκ τούτου η προβλεπόμενη στη σύμβαση μισθώσεως περίσταση ότι η δραστηριότητα που ασκεί η U. Wree στις επίμαχες στην κύρια δίκη εκτάσεις αποσκοπεί, επίσης, στην αποτροπή, ή τον περιορισμό, της ανάπτυξης θάμνων σε αυτούς, τούτο δε προς αποφυγή της καταστροφής των επιχωματώσεων για την επικάλυψη των χώρων αυτών υγειονομικής ταφής, δεν ασκεί επιρροή στο πλαίσιο αυτό.

38 Ομοίως, η προβαλλόμενη από το Landesamt περίσταση ότι οι εν λόγω εκτάσεις υπόκεινται στο καθεστώς διαχείρισης των αποβλήτων δεν είναι δυνατόν να αποκλείει, αυτή καθαυτήν, τον χαρακτηρισμό τους ως «μονίμων βοσκοτόπων», κατά την έννοια της προμνησθείσας διατάξεως.

39 Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι έκταση, η οποία αποτελείται από τις επιχωματώσεις που έγιναν για την επικάλυψη χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων ευρισκόμενου στο στάδιο της μετέπειτα μέριμνας, συνιστά «γεωργική έκταση», κατά την έννοια του άρθρου 34, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 73/2009, εφόσον χρησιμοποιείται πράγματι ως μόνιμος βοσκότοπος, κάτι που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

40 Προκειμένου να δοθεί λυσιτελής απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, πρέπει να προστεθεί ότι, για να είναι επιλέξιμες για τη χορήγηση ενίσχυσης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 34, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 73/2009, οι επίμαχες στην κύρια δίκη γεωργικές εκτάσεις πρέπει να χρησιμοποιούνται για γεωργική δραστηριότητα ή, όταν οι εκτάσεις χρησιμοποιούνται και για μη γεωργικές δραστηριότητες, να χρησιμοποιούνται κυρίως για τέτοιον σκοπό.

41 Συναφώς, το άρθρο 9, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1120/2009 διευκρινίζει ότι μια έκταση θεωρείται ότι χρησιμοποιείται κυρίως για γεωργικές δραστηριότητες, εάν η γεωργική δραστηριότητα μπορεί να ασκείται χωρίς να παρεμποδίζεται σημαντικά από την ένταση, το είδος, τη διάρκεια και το χρονοδιάγραμμα της μη γεωργικής δραστηριότητας.

42 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η U. Wree βόσκει τα κοπάδια της στις πράσινες εκτάσεις οι οποίες αποτελούνται από τις επιχωματώσεις που έγιναν επί των δύο χώρων υγειονομικής ταφής απορριμμάτων. Στο μέτρο που συνίσταται στην εκτροφή και στην κατοχή ζώων για γεωργικούς σκοπούς, η δραστηριότητα αυτή αποτελεί «γεωργική δραστηριότητα», υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 73/2009.

43 Απόκειται, επίσης, στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει εάν στις επίμαχες εκτάσεις ασκήθηκε μη γεωργική δραστηριότητα και, ενδεχομένως, τις συνθήκες υπό τις οποίες ασκήθηκε αυτή, δεδομένου ότι μια απλή πιθανότητα, προβλεπόμενη συμβατικά ή νομικά, ότι στις οικείες εκτάσεις ασκούνται μη γεωργικές δραστηριότητες, δεν αρκεί ώστε να θεωρηθεί ότι οι τελευταίες χρησιμοποιήθηκαν πράγματι για τέτοιες δραστηριότητες. Ως εκ τούτου, εν προκειμένω, η περίσταση ότι, δυνάμει της συμβάσεως μισθώσεως, ο εκμισθωτής διατηρεί ανά πάσα στιγμή το δικαίωμα να εισέρχεται προς έλεγχο στις επίμαχες στην κύρια δίκη εκτάσεις δεν είναι δυνατόν να προδικάζει την πραγματική τους χρήση.

44 Τέλος, πρέπει να υπομνησθεί ότι, για να είναι επιλέξιμες για χορήγηση ενίσχυσης, κατά την έννοια του άρθρου 34, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 73/2009, οι επίμαχες στην κύρια δίκη γεωργικές εκτάσεις πρέπει να αποτελούν μέρος της εκμετάλλευσης του οικείου γεωργού. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τούτο συντρέχει οσάκις ο τελευταίος έχει την εξουσία να τις διαχειρίζεται για την άσκηση γεωργικής δραστηριότητας, δηλαδή όταν αυτός διαθέτει, όσον αφορά τις εκτάσεις αυτές, επαρκή αυτονομία για την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητάς του (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, σκέψεις 58 και 62).

45 Λαμβανομένων υπόψη όλων των προεκτεθεισών σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 34, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 73/2009 έχει την έννοια ότι συνιστά «γεωργική έκταση», κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, έκταση αποτελούμενη από τις επιχωματώσεις που έγιναν για την επικάλυψη ενός χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων ευρισκόμενου στο στάδιο της μετέπειτα μέριμνας, εφόσον αυτή χρησιμοποιείται πράγματι ως μόνιμος βοσκότοπος.

Επί των δικαστικών εξόδων

46 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 34, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού (ΕΚ) 73/2009 του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) 1290/2005, (ΕΚ) 247/2006, και (ΕΚ) 378/2007 και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003, έχει την έννοια ότι συνιστά «γεωργική έκταση», κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, έκταση αποτελούμενη από τις επιχωματώσεις που έγιναν για την επικάλυψη ενός χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων ευρισκόμενου στο στάδιο της μετέπειτα μέριμνας, εφόσον αυτή χρησιμοποιείται πράγματι ως μόνιμος βοσκότοπος.

(υπογραφές)